

ARCHITEKTURA

CZASOPISMO TECHNICZNE
TECHNICAL TRANSACTIONS

WYDAWNICTWO
POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

ARCHITECTURE

8-A/2010

ZESZYT 18

ROK 107

ISSUE 18

YEAR 107

WOJCIECH KOSIŃSKI*

PONOWOCZESNY RYNEK W MAŁYM MIEŚCIE
ZABYTKOWYM O FUNKCJI TURYSTYCZNEJ.
PROJEKT TECHNICZNY DLA JANOWCA NAD WISŁĄ

POST-MODERN CENTRAL SQUARE IN THE
HISTORICAL COUNTRY&TOURIST TOWN.
TECHNICAL PROJECT FOR JANOWIEC UPON VISTULA

Streszczenie

W niniejszym artykule przedstawiono zagadnienia techniczne rozwiązywane podczas opracowania projektu technicznego i uzyskiwania pozwolenia na budowę. Obiektem jest ponowoczesny rynek w Janowcu n/Wisłą. Kwestie objęły: transport, kontekst rynku wobec obwodnicy i ulicy głównej, parkowanie, tranzyt autobusowy, zmiany rzędnej, wprowadzenie muru oporowego, nawierzchnie, wodę, oświetlenie, iluminację, usunięcie oraz nasadzenia roślin. Zagadnienia techniczne budziły dyskusje ze strony konserwatora, samorządu oraz ludności. Dzięki międzydiscyplinarnym pracom oraz perswazjom ze strony projektantów, prace zakończyły się sukcesem.

łowa kluczowe: ponowoczesność, rynek, materiał, nawierzchnia, iluminacja, roślinność

Abstract

Herewith, technical problems of working project and an application process for a building permit, are presented. The object is the Post Modern, Main Square in a country town Janowiec upon Vistula. Question were: transportation – the main street, parking, bus transit, the change of a level of Square, resistance wall, floor surface, water, lighting, illumination, removal and planting trees and bushes. Technical questions provoked discussion of: conservators, representatives of municipality and community. Thanks to the interdisciplinary labour and persuading, all works terminated with success.

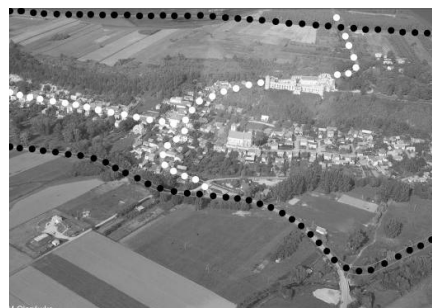
Keywords: Post Modernity, square, material, surface, illumination, plants

* Dr hab. inż. arch. Wojciech Kosiński, prof. PK, Instytut Architektury Krajobrazu, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska.

Il. 1. Ortofotografia: Przełom Środkowej Wisły. Z lewej Janowiec nad Wisłą, z prawej Kazimierz Dolny (fot. M. Olszówka, 2003; grafika: M. Zieliński)

III. 1. The ortophotography The Gorge of the Middle Vistula River. In the left Janowiec upon Vistula, in the right Kazimierz Dolny

Il. 2. Janowiec nad Wisłą. Koncepcja obwodnicy i głównych ulic (źródło: [8], grafika: M. Zieliński)

III. 2. Janowiec upon Vistula. The concept project of the surrounding road and of main streets

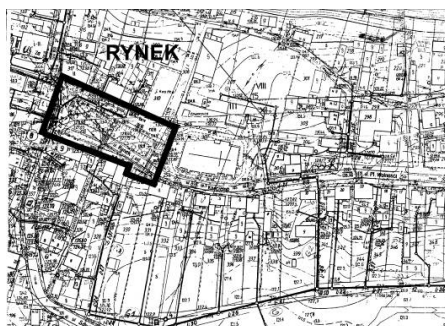
1. Wstęp

1.1. Aktywizacja małego miasta

Rewaloryzacja Rynku w Janowcu nad Wisłą stała się atrakcyjnym wyzwaniem intelektualnym i projektowym, w aspektach: społeczno-kulturowych, artystycznych i technicznych. Lokalizacja – Przełom Wisły Środkowej to – Miejsce Magiczne [2], „krajobrazowa kwintesencja polskości” (il. 1.) Przełom oddziela: na lewym orograficznie brzegu Wyżynę Małopolską, a w jej obrębie Równinę Radomską; po drugiej stronie, na prawym brzegu znajduje się Wyżyna Lubelska, z Kazimierzem Dolnym.

Krajobraz tworzą symetryczne po obydwu brzegach płaskie wysoczyzny poprzecinane wązozami lessowymi. Opadają do Wisły skarpami, z urwiskami białego wapienia. Piętro dolne stanowią łąki i łągi oraz miejscowości wpisane w tarasy i w dolinki potoków [10]. Ozdobą są ww. małe miasta lokacyjne o wielkich dziejowych tradycjach. Janowiec jest idealnym tworzywem dla aktywizacji – ekonomicznej i prestiżowej, w tym turystycznej [5, 8]. Lokowany przez W. Jagiełłę w 1406 r. na prawie magdeburskim [11], jest jak młodszy brat Kazimierza Dolnego – który wg Długosza był założony przez K. Wielkiego ok. 1350 r. na prawie polskim [10].

Magnacki Janowiec posiadali: Firlejowie, Tarłowie, Lubomirscy i następcy. Służył jako przystań flisacka, był ważnym portem wiślanym, w „złotym wieku” gdy spławiano zboże, węgiel, sól oraz inne dobra – od Księstwa Oświęcimskiego, przez Kraków i Sandomierz, do Gdańska. Okresowo bywał większy i bogatszy niż królewski Kazimierz. Jednak feralne „odsypianie” janowieckiego brzegu przez Wisłę – w formie soczewkowatej piaszczysto-ziemistej łachy, odsunęło życiodajną rzekę na odległość ponad kilometr od miasta (il. 1, 5).

II. 3. Janowiec nad Wisłą. Plan centrum miasta, 2003 (archiwum autora; grafika: M. Zieliński)

III. 3. Janowiec upon Vistula.
The plan of a town center, 2003

II. 4. Janowiec nad Wisłą. Rynek, ok. 1890 (archiwum autora)

III. 4. Janowiec upon Vistula.
The Main Square, app. 1890

Spowodowało to popadnięcie w stagnację. Miasto położone w strategicznym punkcie trapiły liczne wojny: szwedzkie, konfederacja barska, przeprawy Napoleona i ścigających go Rosjan [14]. Prawa miejskie utracił w 1869 r.; ale przyłączył do niego status żydowskiego miasteczka *szeł* [1]. Następnie przetoczyły się działania dwóch wojen światowych, przyszło ubóstwo międzywojenne, bieda i chaos PRL. To dopełniło zniszczeń budynków oraz przestrzeni publicznych. Jednak wskutek braku inwestycji, zachowała się historyczna struktura urbanistyczna. Dlatego cieszy się mianem miasteczka, podobnie jak pozbawiona praw miejskich Lanckorona.

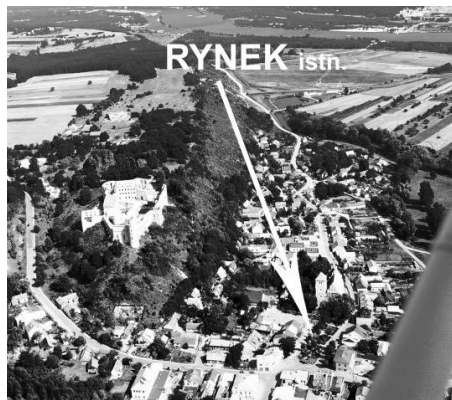
1.2. Kontynuacja tradycji a tendencje ponowoczesne

Nadzieje zarysowały się od transformacji, w latach 90. XX w. nastąpiła orientacja na rewitalizację. Autor wraz z kolegami stworzył w latach 1992–1995 pierwsze studium planistyczno-urbanistyczno-architektoniczne [4]. Po dziesięciu latach przerwy (1995–2005), z odnowioną władzą samorządową nadeszła nowa faza projektowania z nastawieniem realizacyjnym o charakterze pilotowym i precedensowym. Janowiec postanowiono ukierunkować na walory prestiżowe i turystyczne jako stymulatory przekształceń.

Autor z zespołem asystenckim (P. Byrski, P. Kowalski, J. Zaniewska, M. Zieliński), został zaproszony przez nowy samorząd – do weryfikacji wcześniejszych opracowań, pod kątem realizacji w skali: krajobrazowej, urbanistycznej i architektonicznej. Zespół autorski naszkicował obwodnicę celem usprawnienia tranzytu i odciążenia centrum. Brak obwodnic jest plagą uniemożliwiająca konsekwentne przekształcenia urbanistyczne i blokującą kształtowanie regionalne. Wykazały to najnowsze badania w ramach programu *Foresight Technologiczny*, w których autor brał udział [3].

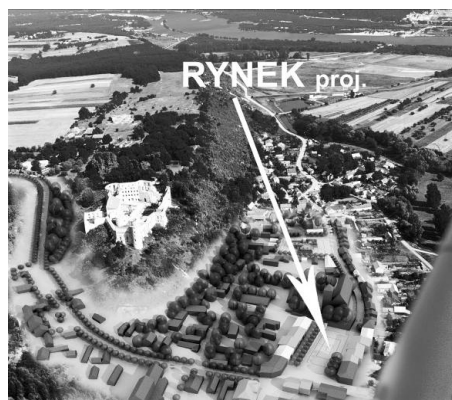
Wskazano nieuchronność podniesienia standardu ul. Lubelskiej – która stanowi powiązanie zamku z rynkiem. W ramach tej wizji naprawczej kluczową rolę powierzono odnowie zespołu rynkowego, „serca” organizmu urbanistycznego; zgodnie z wytycznymi sprzed lat [4–5]. Rynek jako „serce” – to klasyczna wytyczna dla sa-

nacji miasteczek wg kultowych prac K. Wejcherta [12]. Autor z zespołem na skutek wygranego przetargu wykonał projekty koncepcyjne, które były podstawą uzyskania decyzji WZiZT i ULICP [8].

II. 5. Janowiec nad Wisłą. Fotografia lotnicza, centrum i wschodnia strona miasta, 2003 (fot. M. Olszówka; grafika: M. Zieliński)

III. 5 Janowiec upon Vistula. The air photo, the center and the East Side of the town 2003

II. 6. Janowiec nad Wisłą. Koncepcja: ul. Lubelska, Rynek, Pl. Żydowski i wschodnia strona miasta (źródło: [8])

III. 6. Janowiec upon Vistula. The concept project: Lubelska str., The Main Square, The Jewish Square and the East Side of the town

Po tym udanym przedsięwzięciu nastąpiła – znów na podstawie wygranego przetargu – faza projektowania budowlanej i wielobranżowej dokumentacji technicznej została pozytywnie zakończona pozyskaniem pozwolenia na budowę z początkiem 2010 roku [9].

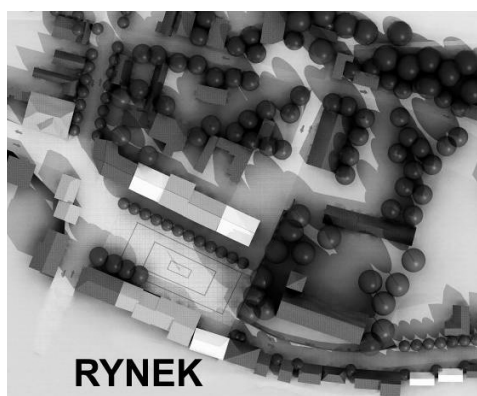
4.3. Ideowe i profesjonalne uwarunkowania urbanistyczno-architektoniczne po roku 2000

Prace projektowe poprzedzono studiami ideowymi i estetycznymi – w kontekście urbanistycznym, architektonicznym i designerskim. Założenia uwzględniły tradycję i ducha miejsca (*Genius Loci*); z drugiej strony przyjęto uwarunkowania które niesie duch czasu (*Zeitgeist*). W sumie postawiono na takie wartości jak: prestiż janowieckiej narodowej tradycji historycznej, duma lokalna, kultura czasu wolnego, rekreacja, ludyczność, hedonizm i fantazja. W projektach wzięto pod uwagę i uszanowano takie walory ponowoczesności, jak: 1, wielka rola piękna, 2, rozwój zrównoważony i orientacja pro ekologiczna, 3, a koncepcja dla estetyki neo modernistycznej – zwłaszcza minimalistycznej, w takich wydaniach, jak: Nowa Prostota, Nowa Skromność (*New Simplicity, New Modesty*), 4, dla kontrastu umiarkowane promowanie przedsięwzięć tzw. artystowskich, designerskich i ekstrawaganckich.

2. Transport – konteksty około miejskie i około rynkowe

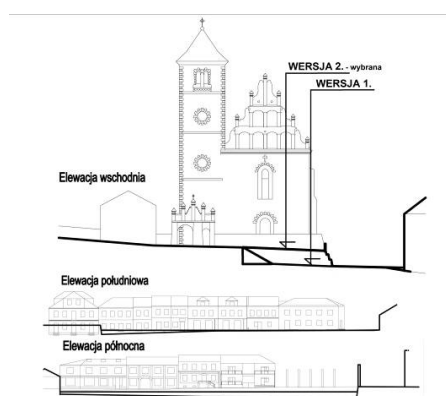
2.1. Zagadnienie rynku a obwodnica i ulice główne, kwestia tranzytu

W ramach koncepcji [11] przedstawiono trzy alternatywne warianty obwodnicy: jeden wybrano do dalszych prac (il. 2). Ta wersja zdjęła funkcję tranzytową z obszaru miejskiego. Teraz można już było planować gentryfikację ul. Lubelskiej oraz rynku. Z nim związane są cztery główne ulice, stanowiące wejścia/wyjścia na cztery strony świata. Pełni on w skali całego miasta i niepodzielnie rolę rozrządową. Z racji złożonej fizjografii, decydującej o malowniczości – ma on układ złożony i nieregularny, ale harmonijny (il. 3). Łączy on dwa systemy: 1) turbinowy, charakterystyczny dla Małopolski oraz 2) klasyczny – w którym główna ulica ślizga się wzdłuż jednego boku, charakterystyczny dla Kongresówki.

II. 7. Janowiec nad Wisłą.
Koncepcja: Rynek (źródło: [8])

III. 7. Janowiec upon Vistula. The
concept project: The Main Square

II. 8. Janowiec nad Wisłą. Koncepcja:
Rynek, przekroje, dwie wersje
(źródło: [8]; grafika: M. Zieliński)

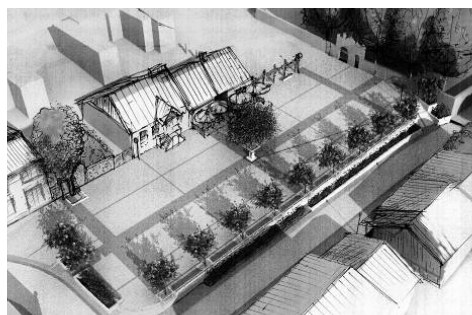
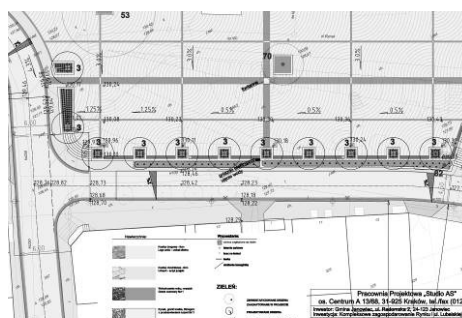
III. 8. Janowiec upon Vistula.
The concept project: The Main
Square, sections, two versions

Rynek jest miejscem przelotów i przecięć kompletu głównych dróg zbierających ruch z wszystkich czterech stron pozamiejskich. Są nimi:

- 1) w kierunku zachodnim trasa na Sandomierz,
- 2) w kierunku północnym na Puławy i w kierunku Radomia i Lublina,
- 3) w kierunku wschodnim przystań przewoźnika pływającego do centrum Kazimierza,
- 4) w kierunku południowym – przystań promowa wiodąca do kazimierskiego Kamieniołomu. Jednocześnie te ulice przenoszą krzyżowy ruch wewnątrzmięski – tranzyt lokalny, odbywający się pomiędzy czterema skrzydłami – dzielnicami miasta. Odbarczeniem byłoby zwiększenie ilości i jakości lokalnych dróg pomocniczych, tworzących meta-siatkę transportową miasta.

2.2. Uspokojenie ruchu, eliminacja parkingów i przystanków

Pierwszym czynnikiem gentryfikacji jest uspokojenie ruchu, czyli uniemożliwienie rozwijania większych prędkości oraz innych znamion brawury. Nie wchodzi tutaj w grę poprzeczne garby, gdyż są mało skuteczne wobec piratów drogowych, którzy znajdują na nie swoje sposoby, a stanowią niebezpieczeństwo dla innych kierowców, zwłaszcza nieznających miejsca, np. turystów. W przestrzeniach o wyższej kulturze zagospodarowania, zwłaszcza w przestrzeniach publicznych, wskazane są inne sposoby: chropawa nawierzchnia z grubej kostki lub kocich łbów, lub „progowe” zmiany rzędnej wysokościowej jezdni. Drugim aspektem ograniczenia uciążliwości transportowej w rynku jest – przeniesienie dostępu samochodowego do posesji przyrynkowych na stronę oficynową, a uwolnienie frontu, chodników i jezdni. Rynek janowiecki jest aktualnie z trzech stron okupowany przez pojazdy mieszkańców – osobowe i towarowe, podczas gdy posiadają oni szanse garażowania, parkowania i za/wyładunku od strony zaplecza. Dotyczy to również coraz liczniejszych obiektów handlu i usług. Wiejskie przyzwyczajenia w tych dziedzinach winny być łagodnie, ale konsekwentnie wyperswadowywane mieszkańcom, przez projektantów oraz przez samorządowców. Te metody zastosowano.

II. 9. Janowiec nad Wisłą. Projekt techniczny budowlany: rynek (źródło: [9])

III. 9. Janowiec upon Vistula. The technical detail project: The Main Square

II. 10. Janowiec nad Wisłą. Projekt techniczny budowlany: rynek, widok z wysoka (źródło: [9])

III. 10. Janowiec upon Vistula. The technical detail project: The Main Square, a view from above

Trzecim czynnikiem eliminowanie z Rynku parkingów. Są one zaszczytą czasów prowincjonalizmu i komunizmu. Janowiec jest pełen luk w zabudowie, będących własnością komunalną: to przemawia za lokowaniem parkingów o kameralnym charakterze, z komfortowym dojściem do rynku. W nieco dalszym dystansie istnieją gigantyczne rezerwy dla parkowania. Czwartym czynnikiem uspokojenia jest wyeliminowanie przystanków autobusowych. Stanowią relikwety etosu wiejskiego, prowincjonalizmu i komunizmu. Dla ludności trudną próbą może być odzwyczajenie się od uniwersalności głównego placu, przez dziesięciolecia pełnił podobnie jak wiejskie na wsie – wszystkie funkcje społeczne codzienne i odświętne. Rozdzielenie takiej monocentryczności na różne stosowne miejsca jest ważką próbą.

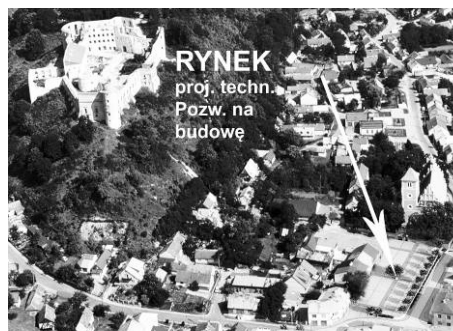
3. Tożsamość i dzieje rynku, nowe propozycje kształtowania

Odnowiony rynek staje się optymistycznym symbolem widocznych pozytywnych przemian. Jest to trafne pociągnięcie promocyjne, spektakularne (od słowa spektakl), wpisujące się w ponowoczesną kulturę wizualną. W niej pojęcia takie jak: ikona oraz bardziej wulgarne logo – są symbolami oddziaływania na użytkowników miasta. Nie bez przyczyny samorząd wybrał na początek właśnie gentryfikację rynku – wariant wyprzedzający bardziej praktyczne potrzeby. Rynek (ok. 50 m NS×100 m WZ) położony jak całe miasto na stromym nadwiślańskim stoku południowym (winnice) wykształcił się z nawsia osady targowo-rybacko-flisackiej. Od strony wschodniej zamknięty jest przepięknym przedlokacyjnym kościołem (il. 4).

Il. 11. Janowiec nad Wisłą. Projekt techniczny budowlany: rynek, widok od pd.-wsch., z ul. Kościelnej (źródło: [9])

III. 11. Janowiec upon Vistula. The technical detail project: The Main Square, a view from SE, from Kościelna str

Il. 12. Janowiec nad Wisłą. Projekt techniczny budowlany: ul. Lubelska, rynek, dalej Pl. Żydowski i wschodnia strona miasta (źródło: [9])

III. 12. Janowiec upon Vistula. The technical detail project: Lubelska str., The Main Square (farther The Jewish Square and the East Side of the town)

Plac był niezmiennie tożsamy fizjograficznie z podłożem naturalnym, nie poddawany pracom ziemnym ani budowlanym [11]. Pozostał ziemnym klepiskiem silnie nachylonym poprzecznie ku południowi i średnio nachylonym podłużnie ku wschodowi (il. 4). W PRL zamieniono go w infantylny skwerek. Usunięto tablicę ku czci polskich patriotów i męczenników, które w okresie stalinowskim znalazły schronienie w kościele. W czasach gomułkowsko-gierkowskich dodano prymitywne przystanki autobusowe oraz chaos bezsensownych znaków drogowych. Niekontrolowany rozrost zieleni spowił całość w postać ultra-prowincjonalnego ogródka, bez śladu charakteru rynkowego.

3.1. Idea placu publicznego, zmiany rzędnych – warianty i wybór

Na tle wcześniejszych doświadczeń autora z analogicznymi zagadnieniami w odniesieniu do rynku w Łańcucie i w Krzeszowicach [8], ideą stało się stworzenie placu małomiejskiego, o charakterze zdecydowanie kulturowym (il. 5–6). Przyjęto zasadę jednorodnej, płaskiej, prostokątnej płyty, z nielicznymi lapidarnymi podziałami i wprowadzenie minimalistycznie potraktowanych szpalerów szlachetnych drzew podkreślających geometrię placu (il. 7). Specyfiką pierwotnej geometrii rynku jest wichrowatość powierzchni. Wynika ona z naturalnego miękkiego kształtu terenu, na którym bezpośrednio zbudowano pierzeje bez korekt podłoża. Hipsometria waha się pomiędzy różnicą rzędnych 5 m brutto (partery domów), a 3 m netto (wewnątrz placu). Górna pierzeja północna jest pozioma. Krótka pierzeja zachodnia opada od północnej ku południowej. Dolna pierzeja południowa jest pochylona ku wschodowi. Największa różnica istnieje wzdłuż kościelnej pierzei wschodniej, gdzie jest odzwierciedlona wzdłuż muru oporowego kościoła.

Ambicją autorów było wytworzenie placu, który wyeliminowałby przypadkową wichrowatość, a twórczo wydobył różnice wysokościowe. Wykonano dwa warianty; dotyczyły nie tylko płyty, ale także objęły propozycje regulacji pierzei (il. 7–8).

W pierwszym wariacie zaprojektowano plac „umocowany” linią poziomą wzdłuż pierzei zachodniej, skąd obniża się w kierunku wschodnim, tj. w stronę kościoła. Różnica poziomów została rozwiązana przez trójkątny mur oporowy przy pierzei północnej, o wysokości rosnącej w kierunku kościoła. (il. 6–7).

Drugi wariant jest placem poziomym; posiada rzędną płyty na wysokości chodnika pierzei północnej. Narastająca różnica wysokości pomiędzy placem a pierzeją południową i jest rozwiązana poprzez kaskadową ścianę oporową (wiszące ogrody), która największe przewyższenie osiąga przy murze kościelnym. W pierzei północnej opodal kościoła zrezygnowano z plomby, na rzecz kolumnowego otwarcia ku zamkowi, w formie *piazzetty* (il. 6–7).

3.2. Prace podstawowe przy projekcie budowlanym

Wybrany został wariant drugi. Argumentami były przede wszystkim: wysoka rzędna rynku dająca poczucie wyniesienia centrum miasta wwyż (bliżej poziomu zamku), wydobywanie go z „rowu”. Szczegółowo chwalono: możliwość obserwacji Wisły z płyty Rynku (nieosiągalne obecnie i w wariacie pierwszym) oraz wyrównanie rzędnej płyty z placem kościelnym i z placem przykościelnym, kończącym pierzeję północną, który urósł do roli *piazzetty*, wreszcie świetną widoczność zamku. Przedstawiono ten wariant do opinii konserwatorskiej. Po jej uzyskaniu wniesiono o skorygowane decyzje urbanistyczne, również z pozytywnym wynikiem. Niezwłocznie uruchomiono procedurę przetargową na projekt budowlany i pełno-branżowy według tego wariantu, w celu możliwości ubiegania się o pozwolenie na budowę. Przetarg wygrał zespół autorów wariantu drugiego. Poszerzono zespół o branże: inżynieria ruchu – drogownictwo, konstrukcje budowlane, instalacje wodno-kanalizacyjne, instalacje elektryczne, ogrodnictwo i kosztorysowanie.

Podjęte zadanie wykonano pomyślnie [9]. W jego ramach sporządzono analogiczną dokumentację dla ul. Lubelskiej. Ukształtowano ją w formie współczesnej for-

muły *voonerf* – *parkway*, z placem widokowym i parkiem u podnóża zamku. Autorzy opowiedzieli się przeciw „historycznym podróbkom”. Pod wpływem głębokich analiz kulturowych, na skutek rozważań pomiędzy historyzmem a (po-)nowoczesnością, uzyskano zgodę inwestora i konserwatora na estetykę szlachetnego minimalizmu jako styl, otwarty na wyobraźnię i dopowiedzenia, sprzyjającemu poczuciu przepływającego czasu, zarazem wyrastającemu ponad krótkotrwałą, przemijającą modę (il. 9, 11).

Zaprojektowano rytmiczny podział całej płyty na identyczne moduły o proporcjach analogicznych do proporcji całej płyty, w ilości 4×6, z silniejszym podziałem głównym w formie osiowego, centralnego krzyża (il. 9–10).

Jako materiał zaproponowano biały wapień miejscowy; jednak autorzy napotkali na kategoriyczny sprzeciw samorządu, którego pragnieniem jest granit. Po bezowocnych perswazjach, przyjęto na zasadzie kompromisu granit w odcieniu możliwie bliskim koloru białego. Drugim najistotniejszym aspektem projektu był sposób ukształtowania muru oporowego wzdłuż pierzei południowej. Aby uniknąć efektu „ściany placu” zaprojektowano mur kaskadowy, z korytami na głębę dla roślinności („wiszące ogrody”, il. 10–11).

3.3. Inwestycje dekoracyjne, „meblowanie” placu i zieleni (il. 10–11)

Wsparciem dla misji rynku jest projekt arredo urbano (wł. umeblowanie miejskie). Bohaterom i męczennikom wojny poświęcona jest wzruszająca pamiątkowa tablica wycięta w czarnym marmurze. Po „areszcie” we wnętrzu kościoła za czasów stalinowskich, została niefortunnie ustawiona na słupku w krzewach, na stoku pod gęstymi drzewami – dostęp, czytelność i oddziaływanie są bliskie zera. W nowym projekcie została wspaniale wyeksponowana jako centralny akcent na murze kościelnym, na zamknięciu głównej osi kompozycyjnej (il. 10).

W ponowoczesnej lingwistyce przestrzeni publicznych ważne role: ludyczną i regeneracyjną, odgrywa woda. Symbolizuje witalność (fontanna) i upływ czasu (wodospad, kompozycje przepływowe). W projekcie zastosowano dwa symbole w jednej kompozycji. Z czworograniastego słupa akcentującego centrum placu – na krzyżowym przecięciu dwóch głównych osi podłużnej i poprzecznej, spływa woda; na poziomie płyty zostaje ujęta w skośną rynienkę, która odprowadza wodę dalej w kierunku Wisły (il. 10).

Piazza w pn.-wsch. narożniku otwiera wspaniały widok z placu na zamek. Otrzymała szereg wolnostojących kolumn i pergolę, którą obrastają całoroczne pnącza zawieszane na aluminiowych kratkach i siatkach. Jest to kolejny – obok „wiszących ogrodów” – kreatywny element zieleni (il. 10). Inwentaryzacja wykazała nieprzydatność całej istniejącej zieleni [9]. Trzy najbardziej okazałe drzewa zaproponowano z pobudek sentymentalnych do pozostawienia/przesadzenia (il. 10). Zaprojektowano obrzeżne zespoły drzew i krzewów na płycie – w linearnych, rytmicznych układach – które podkreślają geometrię placu. Ekscytującym przedsięwzięciem, znamionem dla współczesności – są pionowe trawniki/ogrody na kościelnym murze (il. 9–11).

4. Otwarcie w przyszłość – miejscowość i rejon ponowoczesnej kultury

Z nastaniem 2010 r. – projekt uzyskał pozwolenie na budowę. Jeśli realizacja się powiedzie, będzie tylko dobrym początkiem. Serce zostanie uzdrowione, ale reszta organizmu wymaga sanacji. Dalsza gentryfikacja jest niezbędna, jeśli miejscowość ma funkcjonować prawidłowo jako: centrum dobrego zasiedlania, różnorodnych przedsięwzięć przyjazdowych, wczasów, sportów i turystyki. Wśród najważniejszych zadań oczekujących na tę gentryfikację, na zakończenie można wskazać kilka, które są logiczną kontynuacją inwestycji rynku, w kierunku wschodnim i południowym (il. 5–6, 7, 12). Są to: dawna dzielnica żydowska z kilkoma istotnymi tematami, port przy ujściu rzeczki Plewki, kontrowersyjna kładka do Kazimierza [6], park Dwóch Brzegów, mający swój odpowiednik po drugiej stronie Wisły w Kazimierzu [7]. Nowe słowo gentryfikacja, czyli uszlachetnienie, dobrze opisuje misję postępowania wobec rejonu i miejscowości o wspaniałej historii, cennych zabytkach i malowniczym krajobrazie – szlachectwo zobowiązuje.

Literatura

- [1] Asz S., *Miasteczko*, Red. Szymanek A., Wyd. Towarzystwo Przyjaciół Janowca – Petit. Lublin – Janowiec n. Wisłą 2003, s. 240.
- [2] Baddou A., *La Place Magique*, Red. B. Spire, Wyd. Microfiche – Ecole Special d'Architecture, Zeszyt 169, Paryż 1984, s. 150.
- [3] *Foresight technologiczny na rzecz zrównoważonego rozwoju Małopolski*, Red. Hausner J., Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2008, s. 274.
- [4] Kosiński W., *Kształtowanie krajobrazu kulturowego – miasteczko turystyczne na przykładzie Janowca nad Wisłą*, Red. Fijałkowski W. i in., Ochrona Zabytków 3–4, 1995, s. 2662-2682.
- [5] Kosiński W., *Aktywizacja turystyczna małych miast. Aspekty architektoniczno-krajobrazowe*, Red. Kuśnierz K., Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2000, s. 398.
- [6] Kosiński W., *Kładka Janowiec – Kazimierz*, Red. Szymanek A., Notatnik Janowiecki, Zeszyt 16, Wyd. Towarzystwo Przyjaciół Janowca – Petit, Lublin – Janowiec n. Wisłą 2009, s. 44-51.
- [7] Kosiński W., *Genius Loci Kazimierz Dolny – Janowiec. Park Wiślany Dwa Brzegi*, Wydawnictwo Konferencji Sztuki Ogrodowej i Dendrologii, P.K. – P.A.N., Red. Mitkowska A., Mirek Z., Wydawnictwo Instytutu Ochrony Przyrody P.A.N., Kraków 2010, mps s. 20, w druku.
- [8] Kosiński W., Byrski P., *Projekt koncepcyjny – Janowiec nad Wisłą. 1. Studium przebiegu drogi obwodnicowej, 2. Projekt koncepcyjny rewaloryzacji ulicy Lubelskiej, 3. Projekt koncepcyjny rewaloryzacji Placu Rynkowego*, Maszynopis ilustrowany. Inwestor Urząd Gminy Janowiec nad Wisłą, Archiwum Urzędu Gminy Janowiec nad Wisłą. Plansze, pliki, 2007, s. n.n.
- [9] Kosiński W., Byrski P., Kowalski P., *Projekt budowlany – Janowiec nad Wisłą. Rewaloryzacja ulicy Lubelskiej i Placu Rynkowego w Janowcu nad*

- Wisła*, Maszynopis ilustrowany. Inwestor Urząd Gminy Janowiec nad Wisłą. Archiwum Urzędu Gminy Janowiec nad Wisłą. Plansze, pliki, 2009, s. n.n.
- [10] Teodorowicz-Czerepińska J., *Kazimierz Dolny. Monografia historyczno-urbanistyczna*, Wstęp Miłobędzki A., Red. Strzypek W., Wyd. Towarzystwo Przyjaciół Kazimierza. Kazimierz Dolny – Puławy 1981, s. 210.
- [11] Teodorowicz-Czerepińska J., *Studium historyczno-urbanistyczne Janowca woj. Lubelskie*, Red. Kurzątkowski M., Wyd. Biuro Dokumentacji Zabytków w Lublinie. Mat. powielony ilustrowany, Lublin 1989, s. 46.
- [12] Wejchert K., *Miasteczka polskie jako zagadnienie urbanistyczne*, Wyd. Trzaska Evert Michalski, Warszawa 1947, s. 290.